

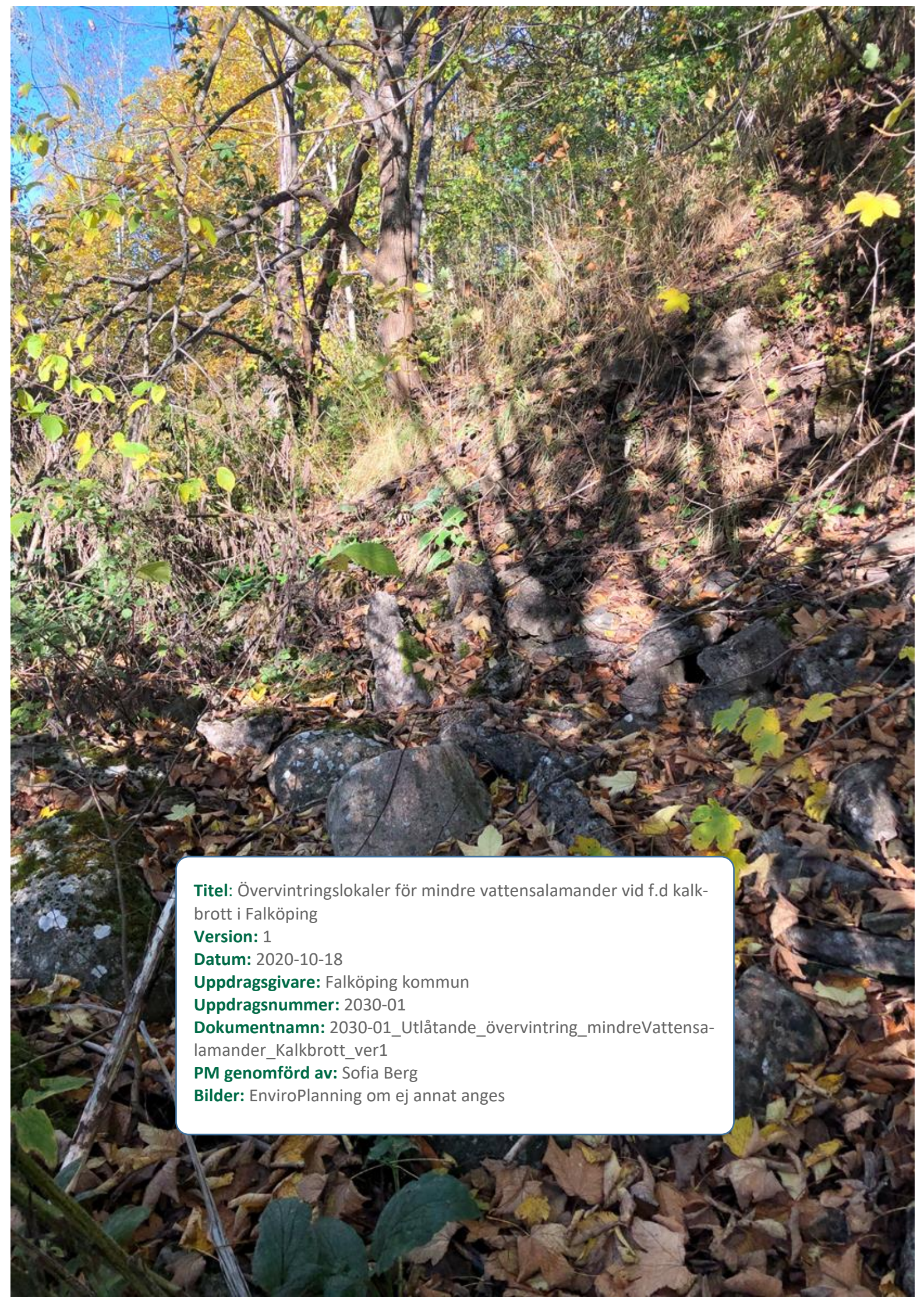


*Ledande experter
för en levande värld.*



PM

Övervintringslokaler för mindre vatten- salamander vid f.d kalkbrott i Falköping Falköping kommun



Titel: Övervintringslokaler för mindre vattensalamander vid f.d kalkbrott i Falköping

Version: 1

Datum: 2020-10-18

Uppdragsgivare: Falköping kommun

Uppdragsnummer: 2030-01

Dokumentnamn: 2030-01_Utlåtande_övervintring_mindreVattensalamander_Kalkbrott_ver1

PM genomförd av: Sofia Berg

Bilder: EnviroPlanning om ej annat anges

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
2	Övervintringsplatser för mindre vattensalamander	2
2.1	Övervintringslokaler inom f.d. kalkbrottet	2
3	Lagstiftning mindre vattensalamander och större vattensalamander	5
	Referenser	6

1 Inledning

Falköping kommun har i samband med planering inför ny detaljplan av ett före detta kalkbrott i de centrala delarna av Falköping genomfört en naturvärdesinventering 2017 (Dahlen 2017). Den fridlysta arten mindre vattensalamander har senare upptäckts i en damm i angränsande område (figur 1). I samband med ett sakkunnigt utlåtande (Dahlén 2020) om detaljplaneområdet kan hysa lämpliga livsmiljöer för mindre vattensalamander var slutsatsen att området inte hyser några reproduktionslokaler för arten. Däremot kan området fungera som övervintringsområde för arten.

EnviroPlanning AB har fått ett kompletterande uppdrag av Falköping kommun att detaljerat utreda var eventuella övervintringslokaler för mindre vattensalamander kan finnas inom området för detaljplan, samt beskriva det formella skyddet som mindre vattensalamander har samt dess släkting större vattensalamander.



Figur 1. Arten på bilden har identifierats som mindre vattensalamander. Foto taget av privatperson på fastigheten Hjulmakaren 4 och som inkommit till Falköpings kommun den 31 augusti 2020 från Mark- och miljööverdomstolen.

2 Övervintringsplatser för mindre vattensalamander

Från det att mindre vattensalamander utvecklats till fullvuxna djur påbörjas deras landlevande fas, vilket ofta sker i augusti-september. De återvänder sedan inte till reproduktionslokalen i vatten förrän de är köns mogna (efter ca 2-4 år). Lämpliga livsmiljöer för arten på land utgörs av skiftande fuktiga biotoper som skogsbryn, skogar och trädgårdar. För övervintring krävs frostfria gömslen, exempelvis i stenrösen, hålror och skrevor (Artfakta 2020).

I samband med kartering av övervintringsplatser inom det före detta kalkbrottet har en bedömning gjord utifrån hur lämplig platsen är för övervintring. Bedömningen görs enligt följande:

- **Högt värde som övervintringslokal** – området hyser ett flertal lämpliga strukturer som möjliggör gömslen i frostfritt djup. Sydligt och västlig läge är mer gynnsamt än östligt och nordligt. Området är tillgängligt utan vandringsbarriärer till och från reproduktionslokaler (vattenförekomster).
- **Måttligt värde som övervintringslokal** – området hyser måttliga förekomster av lämpliga strukturer som möjliggör gömslen i frostfritt djup. Sydligt och västlig läge är mer gynnsamt än östligt och nordligt.
- **Visst värde som övervintringslokal** – området hyser sparsamma förekomster av lämpliga strukturer som möjliggör gömslen i frostfritt djup. Sydligt och västlig läge är mer gynnsamt än östligt och nordligt.

2.1 Övervintringslokaler inom f.d. kalkbrottet

Inom området av det före detta kalkbrottet finns tre avgränsade platser (figur 2), som kan fungera som övervintringslokal för mindre vattensalamander.

Område 1 hyser branta lövträdklädda slänter i östligt, sydligt och västlig läge, med strukturer som rishögar (trädgårdsavfall), sparsamt med död ved och måttligt med stenrösen varvat med tämligen tätt packad jord (figur 3). Området erbjuder övervintringsmöjligheter för den mindre vattensalamandern. Den måttliga tillgången på lämpliga strukturer för övervintring medför att området bedöms utgöra en möjlig övervintringslokal med ett måttligt värde för arten. Områdes branta slänt ligger delvis i sydligt läge vilket ökar chansen att de strukturer och frostfria platser som ändå finns här kan nyttjas av den mindre vattensalamandern.

Område 2 utgörs av lodytor av bergväggen av det gamla kalkbrottet. Området hyser rikligt med stenrösen samt skrevor in i bergets lodytor (figur 4). Även detta område erbjuder övervintringsmöjligheter för den mindre vattensalamandern. Trots att förekomsten av stenrösen är god på denna plats ligger majoriteten av området i ett nordligt läge vilket medför att bedömningen som övervintringslokal ger ett måttligt värde.

Område 3 utgörs av steniga och grusiga slänter i sydligt läge, med måttliga inslag av träd (figur 5). Områdets solvarma slänter tillsammans med stenrösen, död ved och rishögar erbjuder övervintringslokal för mindre vattensalamander och bedöms hysa ett högt värde.

Samtliga områden som presenteras som möjliga övervintringsmöjligheter åt mindre vattensalamander (område 1-3) ligger inom Falköpings centrala delar och området är tämligen isolerat från omgivande landskap som nyttjas av arten. Det är främst hårdgjorda ytor och vägar som medför vandringshinder som försvårar för arten att sprida sig till och från detta område. Givet att lämplig reproduktionslokal finns inom spridningsavstånd för mindre vattensalamander där denne ej behöver korsa trafikerade vägar så bör rimligen området i det före detta kalkbrottet fungera som övervintringslokal för arten.

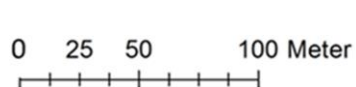


Övervintringsområden Mindre vattensalamander

- Högt värde
- Måttligt värde

Naturvärdesobjekt

- Klass 3 - Påtagligt naturvärde
- Klass 4 - Visst naturvärde



Figur 2. Möjliga övervintringslokaler för mindre vattensalamander samt ytor som hyser naturvärden.



Figur 3. Område 1 med måttligt värde som övervintringslokal.



Figur 5. Område 2 med måttligt värde som övervintringslokal.



Figur 4. Område 3 med högt värde som övervintringslokal.

3 Lagstiftning mindre vattensalamander och större vattensalamander

Större vattensalamander finns upptagen i EU:s Art- och habitatdirektivet bilaga 4 och är i Artskyddsförordningen (ASF) upptagen som en strikt skyddad art, bilaga 1. Arten omfattas av förbudet enligt 4 § ASF vilket innebär att det är förbjudet att avsiktligt fånga eller döda större vattensalamander, avsiktligt störa djuren, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Man får inte heller skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats, även om det sker oavsiktligt.

Mindre vattensalamander är fridlyst i hela landet och finns upptagen i bilaga 2 till artskyddsförordningen. Arten omfattas av förbudet enligt 6 § ASF vilket innebär att det är förbjudet att döda, skada, fånga eller på annat sätt samla in exemplar av arten samt ta bort eller skada ägg, rom, larver eller bon.

Skillnad i artskyddet mellan mindre och större vattensalamander

En skillnad i det formella skyddet mellan större- och mindre vattensalamander, dvs skillnad mellan 4 § ASF och 6 § ASF, är att mindre vattensalamanders livsmiljö inte är skyddad i sig. Detta innebär att livsmiljöer där arterna vistas som skyddas av 6 § inte har något skydd, även om dessa är av stor betydelse för arten (Naturvårdsverket 2009).

Vid exploateringar av olika slag krävs som regel dispens från artskyddsförordningen även för åtgärder som påverkar enstaka exemplar av arter upptagna i 6 § ASF. Till exempel för en detaljplan som, om den beslutas, kommer att innebära att det bebyggs så att fridlysta arter riskerar att exempelvis dödas (Naturvårdsverket 2009).

Generellt kan man säga att skyddet en art får genom 6 § ASF är något svagare jämfört med skyddet en art får genom 4 § ASF, genom att livsmiljöer där arterna vistas som skyddas av 6 § inte har något skydd.

Referenser

Artfakta (2020). Mindre vattensalamander. <https://artfakta.se/naturvard/taxon/208242>

Artskyddsförordningen (2007:845). https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/artskyddsförordning-2007845_sfs-2007-845

Dahlén A (2020). Utlåtande angående vattensalamander inom området i fd. kalkbrott i Falköping. Uppdragsnr: 2030-01. EnviroPlanning AB 2020-09-07

Dahlén A (2014). Naturvärdesinventering i fd. kalkbrott i Falköping. Uppdragsnr: 2030-01. EnviroPlanning AB 2017-06-30.

Naturvårdsverket (2009). Handbok för artskyddsförordningen. Del 1 – fridlysning och dispenser. Handbok 2009:2, utgåva 1, april 2009.